

А.Ю. ШНИПТЄВА (аспірант кафедри менеджменту організацій)
Запорізька державна інженерна академія, Запоріжжя
E-mail: nastya-shnip@mail.ru

ГУМАНІТАРНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ ЯК ГОЛОВНИЙ КОНЦЕПТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ: ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНІ ВИМІРИ

В статті дається аналіз гуманітарного розвитку держави як головного концепту наукового дослідження; відмічається, що управління гуманітарним розвитком є конкретним різновидом управління, що здійснюється з використанням владних повноважень з метою вдосконалення соціальних відносин; розкриваються умови формування політики гуманітарного розвитку держави на сучасному етапі; обґрунтовується, що розвиток суспільства, використання його потенціалу безпосередньо залежать від рівня управління гуманітарними процесами; надаються негативні факти, що свідчать про недостатній гуманітарний розвиток та виясняються шляхи і напрями його оптимізації.

Ключові слова: гуманітарний розвиток, людиноцентризм, методологія, метод, управління гуманітарним розвитком, людський розвиток, політика гуманітарного розвитку, напрями оптимізації гуманітарного розвитку

У сучасній науковій літературі наявний дефіцит рефлексії гуманітарного розвитку, методологічних прийомів і технік його дослідження, структуризації інституціонального впливу на гуманітарну сферу, можливих варіантів її вирішення. У сучасній теорії та історії державного управління існує пізнавальна проблема, яка пов'язана з дефіцитом теоретичного та практичного дослідження гуманітарного розвитку, в центрі якого була б людина, його невitreбуваність, необхідністю формування концепції гуманітарного розвитку в умовах глобалізації, трансформації соціальної реальності та соціальних змін. Актуальність наукового дослідження зумовлена як недостатньою теоретичною розробленістю визначеної теми, так і зростанням її практично-світоглядного значення у ситуації трансформації суспільства і визначення векторів теоретичної рефлексії змін у гуманітарному розвитку, визначеною Метою наукового дослідження є пошуки шляхів і напрямів удосконалення гуманітарного розвитку в контексті теорій державного управління. Для досягнення мети поставлено такі завдання: 1. Розробити теоретико-методологічні засади гуманітарного розвитку в контексті сучасної парадигми. 2. Визначити поняттєво-категоріальний апарат дослідження гуманітарного розвитку в умовах соціальних змін. 2. Сформувати вітчизняну парадигму гуманітарного розвитку в умовах глобалізації. 3. Довести відмінності в раніше доведених положеннях класичних теорій гуманістичного розвитку від теорій гуманістичного розвитку посткласичного періоду. 4. Обґрунтувати механізми підвищення ефективності гуманітарного розвитку в посткласичну добу.

Різні підходи і методології в наукових дослідженнях знайшли достатньо повне відображення в сучасній науковій літературі. На нашу думку, слід розрізнити поняття «підхід» і «метод». Підхід до дослідження будь-чого характеризує те, з якої переважно сторони слід розуміти об'єкт дослідження. Проте, деякі підходи можуть одночасно уявлятися і як методи. Так, якщо явище управління розглядати перш всього як систему, то одним із методів його дослідження може бути системний. Метод наукового дослідження – це сукупність об'єднаних єдиним загальним принципом досліджуваних технологій, які використовуються для вирішення конкретних дослідницьких задач. В науці розрізняють три типи методів: 1) філософські (базові); 2) загальнонаукові; 3) спеціальні (конкретно наукові). До філософських (базових) відносяться методи, що мають філософське обґрунтування: емпіричний і теоретичний, спостереження і експеримент, виділення і узагальнення, абстрагування і конкретизація, аналіз і синтез, індукція і дедукція, опредмечення і розпредмечення, формалізація і актуалізація, історичний і логічний, рефлексивний і аксіоматичний¹ та ряд інших. Ці методи у рівній мірі забезпечують продуктивність дослідження як у філософії, так і в сфері інших наук: точних, природничих, технічних, гуманітарних. Дані методи представляють собою фундаментальні підходи до дослідження у будь-якій сфері галузі знання. У відповідності з особливостями проблеми і змістом поставлених завдань здійснюється вибір базових методів та їх модифікацій у ході того чи іншого, в тому числі і управлінського дослідження. В контексті культурологічного вивчення, наприклад, управління гуманітарним розвитком, дані методи використовуються у відповідності з поставленими задачами дослідження, і, як правило, відправна фаза дослідження передбачає збирання емпіричних даних, їх узагальнення; проте можливий і інший варіант, що ґрунтується на філософській рефлексії з застосуванням логічного чи історичного методу в осмисленні феномена управління. Безперечно, в науковому дослідженні слід використовувати такі методи, як аналіз і синтез, індукція і дедукція, опредмечення і розпредмечення, абстрагування і актуалізація. Всі базові методи у рівній мірі забезпечують фундаментальність дослідження, слугують ефективним інструментом для всіх наук незалежно від того, у просторі яких предметних областей вони знаходять своє застосування. Проте не тільки філософські (базові) методи забезпечують появу нового знання про предмет дослідження, але в меншій мірі цьому сприяють і загальнонаукові методи, що широко використовуються на практиці: описовий, порівняльний, порівняльно-історичний, який забезпечує співставлення процесів, а не станів, структурний, типологічний, структурно-типологічний, системний, моделювання, реконструктивний, генетичний.

Загальнонаукові методи складають особливу групу наукових дослідницьких технологій. Вони розробляються і формуються в науці управління гуманітарним розвитком і можуть бути залучені з інших наук. Проте в умовах залучення коригуються правила їх застосування у

залежності від специфіки наукової дисципліни. Основна відмінність загальнонаукових методів від філософських (базових) в тому, що загальнонаукові методи більш конкретні, у більшій мірі здатні враховувати специфіку предмета. Загальнонаукові методи забезпечують більш детальний аналіз проблем, розглядають предмет дослідження з різних сторін, вивчають більш нові дані завдяки їх сприйняттю в нових ракурсах і в нових аспектах. Сьогодні загальнонаукові методи дослідження займають в управлінні гуманітарним розвитком панівне положення, і в останні роки саме вони визначають його змістовний розвиток. Проте ефективність їх використання на пряму залежить від, наскільки успішно була проведена коригування загальнонаукових методів у відповідності зі специфікою управління гуманітарним розвитком.

На основі загальнонаукових методів поступово формуються і спеціальні (конкретно-наукові) методи, які, як правило, використовуються в основному тільки в межах певної предметної області знання. Методи, що розроблені безпосередньо у предметному полі управління гуманітарним розвитком, є наступними: 1) методи реконструкції адміністративного простору; 2) метод моделювання адміністративних об'єктів; 3) соціокультурний історико-генетичний метод; 4) метод мозаїчних реконструкцій; 5) метод соціокультурних спостережень; 6) метод соціопсихологічних і соціокультурних інверсій тощо. Спеціальні методи обмежені особливістю конкретного предмета дослідження, у даному випадку гуманітарного розвитку..

В теоретико-методологічному аспекті дослідження гуманітарного розвитку прийнято розрізняти поняття «метод», «технологія» і «методика». Поняття «метод» визначається як сукупність об'єднаних єдиним принципом дослідницьких технологій, які застосовуються при вирішенні конкретних дослідницьких задач. Метод і технологія тісно взаємопов'язані один з одним. Метод дає загальний напрямок, загальний принцип організації процедури дослідження, в той час як технології складають сукупність окремих операцій, що забезпечують реалізацію дослідницьких задач. Технологія – це сукупність раніше засвоєних операцій, які визначають конкретну дію(часто із застосуванням соціальних інструментів та знарядь праці) щодо проведення дослідження. Метод може складатися із декількох послідовно розташованих чи паралельно застосовуваних технологій, які забезпечують результат дослідження. При цьому технології не представляють собою раз і назавжди встановлений порядок чи послідовність процедур: з кожним новим дослідженням технології змінюються, збагачуються, коригуються.

«Методика дослідження» - це сама технологія, яка по-різному може бути задіяна і використана у дослідженні у відповідності з відповідними і розробленими методиками. Метод по своїй природі концептуальний, він сам є результатом наукових досліджень і створюється як особливе наукове досягнення, постільки пов'язаний з певними новими теоретичними знаннями, відповідає певному розумінню змісту і форми дослідницької

діяльності, в той час як технології і методики, що застосовуються в процедурі дослідження, не несуть серйозного теоретико-методологічного навантаження.

Розвиток суспільства, використання його потенціалу безпосередньо залежать від рівня управління гуманітарними процесами. Системна криза Радянського Союзу, що прискорила здобуття Україною незалежності, водночас негативно вплинула на відтворення і розвиток її людського потенціалу. Внаслідок кризових процесів, що відбувалися в Україні у 80-90-ті рр. ХХ ст., слабкості і неадекватності економічної, соціальної і гуманітарної політики в цей період в Україні відбулось різке погіршення показників людського розвитку. Так, за період з 1990 по 2007 рр. у світовому індексі людського розвитку Україна з 45-го перемістилась на 76-те місце серед 173 країн. За якістю життя Україна посідає 98 місце серед 111 країн. Лише повернення Україною в 2007 р. до передкризового рівня ВВП відкриває економічні можливості покращення ситуації, основними характеристиками якої є наступні. Україна стоїть на порозі демографічної кризи, відбувається зменшення чисельності населення. Сучасний рівень народжуваності вдвічі нижчий ніж той, що потрібен для забезпечення простого відтворення населення. Україна перетнула межу зниження народжуваності, за якою відбувається руйнація демографічного потенціалу. Фактично, у середньостроковій перспективі відсутня можливість відновлення 50-мільйонної чисельності населення. Відповідно, відбулося погіршення демографічних характеристик населення. За даними Європейського регіонального бюро ВООЗ, за рівнем смертності Україна посідає перше місце в Європі. Середня очікувана тривалість життя в Україні становить близько 66 років. За цим показником Україна відстає від Німеччини на 11 років, Франції – на 12, Швеції – на 13, а також від найближчих європейських сусідів – Польщі, Угорщини, Болгарії, Словаччини. Прогнози експертів ООН вказують на те, що населення України і в подальшому матиме тенденцію до скорочення, а демографічні характеристики – до погіршення. Скорочення населення відбувається високими темпами, доповнюючись міграційними втратами населення продуктивного віку та високого професійно-кваліфікаційного рівня.

Забруднення навколишнього середовища, погіршення умов життя, нерациональне харчування, поширення шкідливих звичок, слабкість державної політики у сфері охорони здоров'я, яка демонструє неспроможність взяти під контроль поширення таких захворювань, як туберкульоз і СНІД, зниження якості медичного обслуговування в цілому, негативно позначилися на здоров'ї громадян України. Як наслідок - значно збільшилася загальна захворюваність населення. Погіршення стану здоров'я населення не лише обумовлює зростання потреб у медичній та соціальній допомозі, спричиняє додаткове навантаження на бюджет. З точки зору конкурентоспроможності, країна втрачає надто багато своїх громадян у найпродуктивнішому віці, а самі громадяни – втрачають можливості для

підвищення рівня добробуту шляхом реалізації своєї освіти і професійного досвіду. Зниження якісних і кількісних характеристик людського потенціалу України демонструє формування замкненого кола: зниження рівня людського розвитку звужує можливості для структурних реформ в економіці, неререформована економічна система звужує можливості для реалізації людського потенціалу, сприяючи таким чином його деградації.

Економічні трансформації, що супроводжувались кризовими явищами, призвели до скорочення купівельної спроможності населення і спричинили суттєві структурні диспропорції у використанні трудового потенціалу та значне зростання диференціації доходів населення. Регіональна диференціація рівня людського розвитку призводить до нерівності можливостей та посилення міграційних процесів. Відновлення економічного зростання починаючи з 2000 р. призвело до позитивних зрушень у сфері оплати праці, мало наслідком зростання як номінальної, так і реальної заробітної плати. Проте її розмір, особливо у порівнянні з європейськими країнами, залишається на низькому рівні. Через це праця в Україні досі не стала повсюдно засобом гарантування гідного рівня життя громадян. Особливу тривогу викликає загострення молодіжних соціальних проблем, серед яких – обмеженість доступу до освіти і працевлаштування, проблемність у забезпеченні житлом. Кожна третя молода людина не задоволена своїм соціальним статусом і лише третина бачить власну соціальну перспективу в Україні. У молодіжному середовищі панує найвищий рівень безробіття, найчастіше вимушеного. Зберігається диспропорція між потребами ринку праці і кількістю спеціалістів, які готуються навчальними закладами. Непривабливими на ринку праці залишаються перспективи сільської молоді і покращення їх неможливе без якісних змін в сфері освіти та соціальної політики.

Необхідність регулювання складних соціальних систем, насамперед, відносин між великими соціальними групами, надає процесові управління політичного характеру. У цьому сенсі управління гуманітарним розвитком є конкретним різновидом управління, що здійснюється з використанням владних повноважень з метою вдосконалення соціальних відносин. Це означає, що суттю управління гуманітарним розвитком є свідомий, цілеспрямований вплив суб'єктів політики на суспільство або його частини з метою їх оптимізації (впорядкування, удосконалення, розвитку) задля досягнення поставлених цілей. У вузькому розумінні управління гуманітарним розвитком розуміється як вид виконавчої і розпорядчої діяльності органів держави. Суттю управління в гуманітарній сфері є вплив на суспільні відносини в економічній, політичній, соціальній, духовно-культурній та інших сферах діяльності і шляхом застосування державно-владних повноважень. Управління гуманітарним розвитком, зокрема, є функціональним, тобто управлінням за функціями, яке передбачає, що кожний функціональний керівник виконує певний набір функцій, ролей (виробничі, технологічні, проектні, фінансові, інформаційні, збутові тощо).

Функціональний підхід в управлінні гуманітарним розвитком – це

сукупність способів, прийомів і механізмів використання функцій менеджменту в процесі управління на різних його рівнях з метою досягнення місії та цілей організації. Функціональний підхід в управлінні гуманітарним розвитком передбачає реалізацію таких етапів: 1) класифікація функцій управління гуманітарним розвитком; 2) формування моделі взаємозв'язків різних груп функцій управління гуманітарним розвитком; 3) розроблення моделі побудови організації на засадах реалізації конкретних функцій управління гуманітарним розвитком відповідно до місії та цілей.

Як європейська за своєю цивілізаційною належністю нація Україна має спиратися у своєму розвитку на європейську людиноцентричну систему цінностей, яка не раз доводила свою ефективність. Чергове її підтвердження – успіх наших сусідів, країн Центральної і Східної Європи, які демонструють динамічний випереджаючий розвиток завдяки інтеграції до європейських політичних, економічних і безпекових структур. У європейському світогляді інтелект, освіта, професійний досвід, соціальна мобільність беззаперечно визнаються головною складовою національного багатства та основним ресурсом соціально-економічного розвитку. В останні десятиліття до цих традиційних індикаторів конкурентоспроможності додалась здатність до інновацій у професійній діяльності і соціальному житті. Виходячи з свого європейського вибору, Україна започатковує процес змін, поділяючи основні ідеї і принципи Європейської Конвенції про захист прав і основних свобод людини та Європейської соціальної хартії, покладаючи в основу свого подальшого розвитку інтереси людини, її прагнення жити і творити в гармонії зі своїми цінностями, з суспільством і природою. Спираючись на цей підхід, Україні необхідно суттєво змінити бачення ролі людини в політичному, економічному і соціальному житті країни. Українській державі необхідна цілісна політика гуманітарного розвитку, адекватна модернізаційним викликам. Гуманітарний розвиток – це модель розвитку, орієнтована на максимальне розкриття потенціалу кожної людини і соціуму в цілому, створення гідних умов для реалізації всіх інтелектуальних, культурних, творчих можливостей людини і нації. У політичному вимірі перехід до гуманітарного розвитку передбачає досягнення найвищих ступенів свободи особистості і водночас її готовність брати відповідальність за себе, свою родину, місцеву громаду і країну. В економічному вимірі гуманітарний розвиток означає постійне зростання частки інтелектуального продукту у національному продукті, утвердження інноваційності в якості домінуючої моделі економічної поведінки. У соціальному вимірі гуманітарний розвиток означає створення для людини, як головного національного ресурсу, умов реалізації всіх її можливостей. Виходячи з такого підходу має формуватися політика можливостей в освіті, професійній реалізації, адресність охорони здоров'я і соціального захисту,

Метою Концепції гуманітарного розвитку є визначення принципів та пріоритетів, обґрунтування соціально-економічних та соціокультурних засад

гуманітарного розвитку України як необхідної передумови реалізації потенціалу кожного її громадянина, забезпечення конкурентоспроможності держави і нації в сучасному світі. У глобалізованому світі третього тисячоліття шанс на успіх перед Україною відкриває лише ефективна реалізація її людського потенціалу. Як європейська за своєю цивілізаційною належністю нація Україна має спиратися у своєму розвитку на європейську людиноцентричну систему цінностей, яка не раз доводила свою ефективність. Чергове її підтвердження – успіх наших сусідів, країн Центральної і Східної Європи, які демонструють динамічний випереджаючий розвиток завдяки інтеграції до європейських політичних, економічних і безпекових структур. У європейському світогляді інтелект, освіта, професійний досвід, соціальна мобільність беззаперечно визнаються головною складовою національного багатства та основним ресурсом соціально-економічного розвитку. В останні десятиліття до цих традиційних індикаторів конкурентоспроможності додалась здатність до інновацій у професійній діяльності і соціальному житті. Виходячи з свого європейського вибору, Україна започатковує процес змін, поділяючи основні ідеї і принципи Європейської Конвенції про захист прав і основних свобод людини та Європейської соціальної хартії, покладаючи в основу свого подальшого розвитку інтереси людини, її прагнення жити і творити в гармонії зі своїми цінностями, з суспільством і природою. Спираючись на цей підхід, Україні необхідно суттєво змінити бачення ролі людини в політичному, економічному і соціальному житті країни. Українській державі необхідна цілісна політика гуманітарного менеджменту та гуманітарного розвитку, адекватна модернізаційним викликам. Людиноцентрична система цінностей формується в контексті міждисциплінарного простору, основа такого управлінського механізму, що ефективно впливає на розвиток людського потенціалу. Людиноцентрична система цінностей сприяє становленню такої робочої сили, яка розвивається в процесі трудової діяльності, змінюючи природу людини, реалізуючи її мету, вдосконалюючи трудові навички та виробничий досвід. Людиноцентрична система цінностей актуалізує проблему інвестиції в людину, в розвиток її інтелектуального потенціалу, що базується на гуманістичних засадах всієї сукупності суспільних відносин: економічних, соціальних, політичних, культурних. Формування людиноцентричної системи цінностей - це виявлення цивілізаційно-гуманістичних засад управління, в центрі якого „людина як міра всіх речей”, визначення таких детермінант управління, сприяють гармонізації відносин на основі врахування інтересів усіх соціальних верств населення. Людиноцентрична система цінностей базується на засадах нового планетарного гуманізму, протидіє глобалізаційним тенденціям сучасного світу; сприяє збереженню національних традицій, протидіючи всім проявам масового суспільства і масової культури; формує нове політичне і економічне мислення, в основі якого механізм соціально-орієнтованого державного управління. Державне регулювання соціально-гуманітарною сферою є запорукою спроможності цивільного суспільства,

щоб захищати інтереси громадян, стабільний соціальний порядок, сприяючи розбудові інституції управління, що вимагає від держави наявності розвиненої адміністративної структури та спеціальних установ, які здатні відреагувати на вимоги ринкових сил, що швидко змінюються. Людиноцентрична система цінностей – це нове теоретико-світоглядне узагальнення традицій вселюдських цінностей, на основі яких будується вся система політики, культури, економіки, мислення, життєдіяльності соціальної організації; відбувається регуляція суспільних відносин, які сприяють досягненню у суспільстві стабільності, порядку, злагоди шляхом гуманізації відносин між різними суб'єктами політики. Об'єктивно суспільство зацікавлене в тому, щоб у ньому зберігався баланс політичних сил між соціальними і національними групами; відносини між законодавчою, виконавчою і судовою владою сприяли гармонізації відносин на основі врахування інтересів усіх соціальних верств населення. Врегулювання цих відносин має здійснюватися цивілізованою владою, яка регулює суспільні відносини, проявом конструктивної активності усіх політичних сил, щоб знайти ті оптимальні шляхи подальшого удосконалення суспільства, реалізації проблем людського буття на гуманістичній основі. Становленню цивілізованого політичного і соціального буття повинна сприяти людиноцентрична система цінностей, демократична політична культура і свідомість як відкрита парадигма суспільства, вираженням якої є толерантна політична ідеологія, спрямована на подолання розколу духу української нації та її напруженості до інтеграції. Людиноцентрична система цінностей створює більш сприятливі умови для життєдіяльності людини і суспільства, виступає формою організації державної влади, сприяє оптимізації формування автономного самовизначення особистості. В умовах нової суспільної ситуації людиноцентрична система цінностей - це дотримання закону на всіх рівнях – від простої людини до Президента і окремого політика, розуміння політики як пошуку істини, що пов'язується з розробкою певного кола регулятивних гуманістично-формуючих ідей і принципів. Людиноцентрична система цінностей - це здійснення влади з дозволу тих "ким керують", що утримує в собі важливі гуманістично ціннісні функції. Гуманітарний розвиток – це модель розвитку, орієнтована на максимальне розкриття потенціалу кожної людини і соціуму в цілому, створення гідних умов для реалізації всіх інтелектуальних, культурних, творчих можливостей людини і нації. У політичному вимірі перехід до гуманітарного розвитку передбачає досягнення найвищих ступенів свободи особистості і водночас її готовність брати відповідальність за себе, свою родину, місцеву громаду і країну. В економічному вимірі гуманітарний розвиток означає постійне зростання частки інтелектуального продукту у національному продукті, утвердження інноваційності в якості домінуючої моделі економічної поведінки. У соціальному вимірі гуманітарний розвиток означає створення для людини, як головного національного ресурсу, умов реалізації всіх її можливостей.

Основними принципами гуманітарного розвитку України є: людиноцентризм як система поглядів, яка визначає розкриття можливостей людини в якості критерію оцінки ефективності держави та зрілості суспільних інститутів, визнає невід'ємне право кожної людини на вільний розвиток особистості та реалізацію всіх її здібностей; забезпечення реальності прав і свобод людини і громадянина, в тому числі гендерної рівності, встановлення гарантій рівності громадян перед законом; встановлення рівних можливостей для гармонійного розвитку людини, забезпечення справедливості, гарантування належної якості життя незалежно від статі, віросповідання, етнічної належності, регіону проживання; надання можливостей для підвищення соціального статусу особистості, в тому числі шляхом вдосконалення її освітнього рівня та професійно-кваліфікаційних характеристик; розширення простору свободи, утвердження людської гідності, розкриття комунікативного потенціалу української культури як триєдиний спосіб формування національної ідентичності та соціалізації людини; розвиток та якнайповніше використання культурних надбань нації у багатогранності зв'язків з іншими національними культурами, відкритість для міжкультурної взаємодії з метою забезпечення належного місця України у європейському і глобальному гуманітарному просторі; взаємодія між державою та громадянським суспільством, бізнесом та владою з метою створення необхідних соціально-економічних умов для підвищення якості життя населення, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, захисту її прав і свобод.

Національні пріоритети гуманітарного розвитку України зорієнтовані на формування сучасної конкурентоспроможної нації. Їх реалізація передбачає: формування нової якості життя громадян України шляхом створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, реалізації нею всіх своїх професійних можливостей, досягнення високих соціальних стандартів, впровадження пріоритетів здорового способу життя, гармонізації людського і природного середовища, підтримки сім'ї та сприяння народжуваності; формування суспільства знань, де знання та можливості їх практичного застосування стануть важливим засобом самореалізації і розвитку особистості та ключовими чинниками прискореного розвитку держави і суспільства; соціальну активність громадян, формування розвиненого громадянського суспільства; культурну та політичну консолідацію української нації в якості модерної європейської спільноти. Концепція спирається на ідеї і принципи Європейської Конвенції про захист прав і основних свобод людини та Європейської соціальної хартії, узгоджена з діючими державними та відомчими програмами і законодавчими актами в сфері гуманітарного розвитку.

Висновки

Провідним напрямом гуманітарного розвитку України є цілеспрямоване формування нової якості життя громадян. Ця нова якість полягає у створенні умов для належної реалізації можливостей та здібностей

кожного члена суспільства шляхом забезпечення можливостей для продуктивної зайнятості та отримання доходу, який відповідає значимості цієї праці для суспільства та спроможний гарантувати йому гідний рівень життя та задоволення фізичних та духовних потреб. Основним механізмом забезпечення довгострокової самодостатності та конкурентоспроможності України у глобалізованому світі має стати формування нової якості життя людини на основі якісного розвитку людського потенціалу нації, що зумовлює необхідність збільшення інвестування в людський капітал, розвиток соціальної інфраструктури та підвищення якості життя найбільш чисельних (а не лише найбідніших) прошарків населення як підґрунтя для формування середнього класу – основи стабільності суспільства. Основні напрямки державної політики щодо оптимізації нової якості життя передбачають: розвиток системи охорони здоров'я та впровадження пріоритетів здорового способу життя; гармонізацію людського і природного середовища; заохочення народжуваності, підтримку та розвиток сім'ї; розвиток доступної та безперервної освіти; створення умов для гідної результативної праці; підвищення добробуту населення через впровадження високих соціальних стандартів життя; забезпечення надання належних послуг соціальної сфери на основі її якісного удосконалення.

Список використаної літератури:

1. Шниптева А.Ю. Напрями оптимізації людиноцентричної системи цінностей в епоху глобалізації / А.Ю. Шниптева // Євроінтеграційна політика України в умовах глобалізації. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 21-23 листопада 2011 року / За ред В.Г.Воронкової. - Запоріжжя, ЗДІА, 2011.- 260с. я: РВВ ЗДІА, 2012 – С.67-68.
2. Шниптева А.Ю. Методологічні виміри управління гуманітарною сферою в умовах глобалізації / А.Ю.Шниптева// Менеджмент-освіта в контексті трансформаційних перетворень в суспільстві: УІ Всеукр. наук.-прак. конф. (20-22 квітня 2011р., Донецьк-Святогірськ) / Том II. Тези конференції // Під заг ред.. Дорофієнка В.В.- Донецьк: ДонДУУ, 2011.- 371с. -С.358-361.
3. Шниптева А.Ю. Удосконалення механізмів державного регулювання гуманітарного розвитку в умовах глобальної трансформації суспільства /А.Ю. Шниптева // // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук.пр.]. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2012.- Вип.48.- С.84-93.
4. Шниптева А.Ю. Місце і роль гуманітарної політики у сучасному суспільстві в умовах глобалізації / А.Ю.Шниптева // Концептуальні засади стратегії розвитку сучасного соціуму в умовах глобалізації та євроінтеграції: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. 22-23 листопада 2012 року / за ред. д.ф.н., проф. Воронкової В.Г.- Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2012.- 268с. – С.257-262.
5. Шниптева А.Ю. Державне регулювання гуманітарною сферою у добу глобалізації /А.Ю.Шниптева // Координати управління :збірник наукових праць/за ред. проф. Д.І.Дзвінчука. - Вип. 2. Івано-Франківськ: «Місто НВ», 2012.- С.194- 201.
6. Шниптева А.Ю. Сучасний стан та перспективи розвитку механізмів державного регулювання гуманітарного розвитку / А.Ю.Шниптева // Матеріали Дев'ятої Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації».- Тернопільський національний економічний університет, 23-24 лютого

2012 р.- Тернопіль, 2012.- С.248.

7. Шниптева А.Ю. Методологія пізнання концепту гуманітарної політики держави в умовах трансформації / А.Ю.Шниптева // Матеріали XVII науково-технічної конференції студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів ЗДІА. Теорія і тактика ефективного управління. Том У (Частина 1) / Запоріж.держ.інж.акад.- Запоріжжя: ЗДІА, 2012.- С.29

8. Шниптева А.Ю. Проблеми гуманітарної освіти в умовах Болонського процесу і глобалізації / А.Ю.Шниптева // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної міждисциплінарної конференції «Актуальні проблеми розвитку української культури і науки» (24 квітня 2013р).- Херсон, 2013.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Shnyptyeva A.Y. Directions optimization man-value systems in the age of globalization / A. Shnyptyeva // European integration policy of Ukraine in the context of globalization. Proceedings of the International Scientific Conference 21-23 November 2011 / edited by V.H.Voronkova. - Zaporozhye, Zaporozhye State Engineering Academy - Zaporozhye State Engineering Academy, 2011. - P.67-68.

2. Shnyptyeva A.Y. Methodological measurements managing humanitarian sector in a globalizing / A.Y.Shnyptyeva // Management education in the context of transformations in society: VII National Scientific Conference (20-22 April 2011., Donetsk Svyatohirsk) / Volume II. Proceedings konferentsiyiyi // Under the general editorship Dorofiyenko V.V. - Donetsk., 2011. – 371p. , P.358-361.

3. Shnyptyeva AU Improving government regulation humanitarian development in the global transformation of society / A. Shnyptyeva // Humanitarian Bulletin Zaporozhye State Engineering Academy [Collection of scientific papers]. - Kiev: Publishing Zaporozhye State Engineering Academy, 2012. - Issue 48. - P.84-93.

4. Shnyptyeva A.Y. Place and role of humanitarian issues in today's society in a globalizing / A.Y.Shnyptyeva // Strategy of the development of modern society in the context of globalization and European integration: Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference with international participation. 22-23 November 2012 / edited by PhD, Professor V. Voronkova - Zaporozhye: Zaporozhye State Engineering Academy, 2012. - p.257-262.

5. Shnyptyeva A.Y. State regulation of the humanitarian sector in the era of globalization / A.Y.Shnyptyeva // coordinates management: collection of scientific papers / edited by Professor D.I.Dzvinchuka. - Issue 2. Ivano-Frankivsk: "City NV» 2012. - P.194 201.

6. Shnyptyeva A.Y. Current state and prospects of development of state regulation of human development / A.Y.Shnyptyeva // Proceedings of the Ninth International Scientific and Practical Conference of Young Scientists "Economic and social development of Ukraine in 1 century: national identity and globalization trends." - Ternopil National Economic University, 23-24 February 2012 - Kiev, 2012. - P.248.

7. Shnyptyeva A.Y. Methodology knowledge of the concept of humanitarian policy in Transformation / A.Y.Shnyptyeva // Proceedings of the XVII scientific conference of students, undergraduates, graduate students and faculty DIG. Theory and tactics of effective management. V.(Part 1) / - Zaporozhye: Zaporozhye State Engineering Academy, 2012. - P.29

8. Shnyptyeva A.Y. Problems of liberal education in the Bologna process and globalization / A.Y.Shnyptyeva // Proceedings of the All-Ukrainian scientific interdisciplinary conference "Actual problems of Ukrainian culture and science" (24 April 2013). - Kherson, 2013.

А.Ю. ШНИПТЕВА

Запорожская государственная инженерная академия, Запорожье

E-mail: nastya-shnip@mail.ru

ГУМАНИТАРНОЕ РАЗВИТИЕ ГОСУДАРСТВА КАК ГЛАВНЫЙ КОНЦЕПТ НАУЧНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ: ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ИЗМЕРЕНИЯ

В статье дается анализ гуманитарного развития государства как главного концепта научного исследования; отмечается, что управление гуманитарным развитием есть конкретной разновидностью управления, которое осуществляется с использованием властных полномочий с целью усовершенствования социальных отношений; раскрываются условия формирования политики гуманитарного развития государства на современном этапе; обосновывается, что развитие общества, использование его потенциала непосредственно зависит от уровня управления гуманитарными процессами; представлены негативные факты, которые свидетельствуют о недостаточном гуманитарном развитии и раскрываются пути и направления его оптимизации.

Ключевые слова: гуманитарное развитие, человекоцентризм, методология, метод, управление гуманитарным развитием, человеческое развитие, политика гуманитарного развития, направления оптимизации гуманитарного развития.

A.SHNIPTEVA

Zaporozhye State Engineering Academy, Zaporozhye

E-mail: nastya-shnip@mail.ru

HUMANITARIAN DEVELOPMENT STATE AS A MAIN CONCEPT OF SCIENTIFIC RESEARCH: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL DIMENSIONS

In a scientific article provides an analysis of human development as the main concept of the state of scientific research, observed that the management of humanitarian development is a specific kind of control that is using power to improve social relations; reveal if humanitarian policy of the state at present, is justified that society, using its potential is directly dependent on the level of humanitarian governance processes; facts are negative, indicating lack of human development and ways of its optimization. In the modern theory and the history of public administration is cognitive problem associated with lack of theoretical and practical study of human development in the center of which was a man, the need for the formation of the concept of human development in the context of globalization, the transformation of social reality and social change. Relevance of research due to both lack of elaborated specified theoretical topics and increase its practical value in the ideological situation of society transformation vectors and determine the theoretical reflection of changes in human development, defined purpose of scientific research is to seek ways of improving the humanitarian and development context, theories of public administration . To achieve the goal the following objectives: 1. To develop theoretical and methodological principles of humanitarian development in the context of the modern paradigm. 2. Identify the conceptual categories of research-humanitarian development in social change. 2. Form a national paradigm of human development in the context of globalization. 3. Bring differences in the positions previously proven classic theories of humanistic development of humanistic theories of Post-classical period. 4. To substantiate the mechanisms improve human development in Post-classical day. It reveals that the development of society, using its potential is directly dependent on the level of humanitarian governance processes. Systemic crisis of the Soviet Union, which accelerated the independence of Ukraine, at the same time negatively, affected the reproduction and development of human potential. As a result of the crisis processes that took place in Ukraine in 80-90th years of XX century. Weakness and inadequacy of economic, social and humanitarian issues during this period in Ukraine was a dramatic deterioration in human development. The need for regulation of complex social systems, especially relations between large social groups, provides management process of a political nature. In this sense, the management of humanitarian development is a

specific kind of control that is using power to improve social relations. This means that the core of managing humanitarian development is a conscious, purposeful actors influence policy on society or part of the purpose of optimization (improvement, improvement, development) in order to achieve their goals. In the narrow sense of control humanitarian development is understood as a kind of executive and administrative organs of the State. The essence of management in the humanitarian sphere is the impact on social relations in the economic, political, social, spiritual, cultural and other fields, and through the use of public authority. Man-centered value system actualizes the problem of investing in people, in the development of his intellectual capacity, based on humanistic principles of the totality of social relations: economic, social, political and cultural. Formation man-of values - is to identify civilization and humanistic principles of management, with focus on "man as the measure of all things", the definition of the determinant management, promote harmonization of relations based on the interests of all social groups. Man-centered value system based on the principles of a new planetary humanism opposes globalization trends of the modern world, contributes to the preservation of national traditions, opposing all manifestations of mass society and mass culture creates a new political and economic thinking, based on the mechanism of socially-oriented government. State regulation of social and humanitarian sphere is the key capacity of civil society to protect the interests of citizens, a stable social order, by building the institutions of governance that requires the presence of the state developed administrative structure and special institutions that are able to respond to the demands of the market forces that are rapidly changing.

Key words: human development, people at the center of learning, methodology, technique, management of humanitarian development, human development, human development policies, directions optimization of human development.

*Стаття надійшла до редколегії 23.05.13
Прийнята до друку 28.05.13*

Рецензент: к.ф.н., доц. Рязанова Н.В.